

Barn och unga i samhällsvård 2021

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen

Upprättad

Datum: 2022-04-22

Version: 1.0

Ansvarig: Paulina Franzén

Förvaltning: Arbetsmarknads-

Enhet: Strategiska

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	4
2. Inledning	4
Placeringsformer för barn och unga	4
Bakgrund	6
Rapportens innehåll och disposition	6
3. Uppföljningens utformning och genomförande	6

Genomförande och källor	7
4. Placerade barn 2021	8
Urval och underlag	8
Placeringar 2021	8
Jourhemsplaceringar	9
Familjehemsplaceringar	10
Resultat av verksamhetsuppföljning	11
Institutionsplaceringar	14
Stödboendeplaceringar	17
Kostnader för vården	18
5. Hälsa och skolgång	18
Hälsa	19
Socialtjänsten ansvar i förhållande till placerade barns hälsa	19
Skolgång	21
Socialtjänstens ansvar i förhållande till placerade barns skola	21
6. Sammanbrott i vården	23
Familjehemsplaceringar	24
Institutionsplaceringar	25
7. Barns åsikter och delaktighet	26
8. Systematiskt kvalitetsarbete 2021; intern kontroll, egenkontroller och avvikelser avseende placerade barn	27
Intern kontroll	27
Resultat av åtgärder gällande vårdnadsöverflyttningar	28
Avvikelser och lex Sarah-utredningar	29
Externa synpunkter	29
Kvalitetsavvikelser och Lex Sarah	29
Vidtagna åtgärder	29
Egenkontroller	30
9. Utvecklingsarbete 2021	30
Jourhemsplaceringar	30
Familjehemsplaceringar	30
Institutionsplaceringar	31
Stödboendeplaceringar	31
10. Utvecklingsområden 2022	32

Malmö stad

1. Sammanfattning

Aktuell rapport avser uppföljning av de barn som varit placerade i dygnsvård i familjehem, jourhem, på institutioner samt i stödboende för ungdomar 16–20 år av arbetsmarknads- och socialförvaltningen i Malmö stad under 2021. Uppföljningarna är en del i förvaltningens systematiska kvalitetsarbete och syftar till att ge ett underlag för verksamhetsutveckling.

Syftet är att ge en samlad bild och en helhetssyn på förvaltningens arbete avseende samhällsvården av barn och unga samt ge grunden till en jämlik uppföljning.

Utvecklingen vad gäller barn och unga i samhällsvård 2021 är i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Antalet barn som är placerade i familjehem har ökat medan institutionsplaceringarna har minskat något. Förvaltningen har genomfört två piloter avseende aggregerad verksamhetsuppföljning av jourhems- och institutionsplaceringar. Detta utvecklingsarbete fortsätter 2022 i syfte att ta fram bättre kunskapsunderlag till nästa års uppföljningsrapport.

2. Inledning

Barn som placeras i samhällsvård är en utsatt grupp med hög risk för både fysisk och psykisk ohälsa samt andra sociala problem när de blir vuxna. Kommunerna ansvarar för att tillgodose barnens behov under den tid som de vårdas. Att kontinuerligt följa upp hur vården för de placerade barnen fortlöper och inhämta deras synpunkter, är en viktig uppgift för socialtjänsten. För att alla barn och unga i samhällsvård ska få en god vård och bästa möjliga förutsättningar till ett gott vuxenliv ska vården vara trygg, säker, ändamålsenlig och präglas av kontinuitet.

Enligt Socialstyrelsens modell för ”God vård och omsorg” kännetecknas god vård och omsorg att den är **kunskapsbaserad, individanpassad, säker, tillgänglig, jämlik och effektiv.**

Placeringsformer för barn och unga

Familjehemsplaceringar

En vårdform för barn i behov av längre placeringar i en normaliserande miljö som erbjuder nära och stödjande relationer med vuxna. Placeringen kan pågå under ett barns hela uppväxt eller under några år.

Socialtjänsten har ansvaret för att rekrytera och utreda familjehem som svarar mot barnens behov samt göra regelbunden tillsyn. Kommunen ska även erbjuda familjehemmen stöd och utbildning samt genom uppföljning säkerställa att vården i hemmen håller god kvalitet.

Jourhemsplaceringar

Placeringsformen används vid akuta behov av att placera barn och unga. En placering kan vara från några dagar till maximalt sex månader enligt bestämmelser i lag. En jourhemsplacering kan också användas i avvaktan på att förvaltningen ska matcha ett barn till ett lämpligt familjehem.

Institutionsplaceringar

Institutioner (även hem för vård eller boende, HVB) är en placeringsform för barn och unga med behov av vård och behandling utanför det egna hemmet. Placeringsformen är vanligare när det rör ungdomar med egen problematik. Placeringstiden varierar från några månader till några år.

HVB är en tillståndspliktig verksamhet. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) genomför tillsyn. Privat institutionsvård upphandlas av Skånes kommuner och tillhandahålls genom ramavtal. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedriver institutioner i egen regi för barn och unga, med olika inriktningar utifrån vårdbehov.

En särskild form av institutionsvård, de särskilda ungdomshemmen, bedrivs av Statens institutionsstyrelse (SIS).¹

Stödboende

Stödboende är en placeringsform för barn och unga mellan 16–20 år som har behov av eget boende med individanpassat stöd. Ungdomen eller den unge behöver vara relativt självständig och välfungerande. Vanliga målgrupper är ensamkommande barn samt ungdomar som inte kan bo hemma av olika sociala skäl. Stödboende används också som en del i en vårdkedja efter avslutad familjehems- eller institutionsvård.

Stödboende är en tillståndspliktig verksamhet. IVO genomför tillsyn. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedriver stödboendeverksamhet i egen regi. En del av placeringarna görs även på stödboende i privat regi.

¹ <https://www.stat-inst.se/var-verksamhet/>

Bakgrund

Sedan 2006 har en årlig aggregerad uppföljning genomförts avseende familjehemsplacerade barn. Uppföljningen har utvecklats enligt rekommendationer från Malmös stadsrevision efter en granskning 2018.

I granskningen *Barn som far illa 2020*² har revisionen bedömt att förvaltningen behöver säkerställa en tillräcklig uppföljning av verksamheten. Förvaltningsledningen har 2021 beslutat att förvaltningen ska genomföra en aggregerad uppföljning av samtliga barn i samhällsvård. Uppföljningen ska bidra till att säkerställa efterlevnad av gällande lagstiftning och andra bestämmelser samt ge ett underlag för verksamhetsutveckling.

Rapportens innehåll och disposition

Rapporten inleds med en beskrivning av utformning och genomförande. Därefter redovisas resultaten för de olika placeringsformerna, baserat på olika typer av verksamhetsstatistik.

Några områden av särskild betydelse lyfts fram i separata avsnitt; sammanbrott, placerade barns hälsa och skolgång, barnens synpunkter samt förutsättningar för stabilitet och kontinuitet.

Resultat redovisas för förvaltningens utvecklingsområden 2021. Rapporten avslutas med utvecklingsområden för 2022.

3. Uppföljningens utformning och genomförande

I detta avsnitt beskrivs vilka uppgifter som bör följas upp på aggregerad nivå samt metoder och verktyg som används.

Från och med 2021 arbetar förvaltningen med att utveckla en aggregerad uppföljning av jourhems- och institutionsplaceringar. Utvecklingsarbetet fortsätter 2022. Detta beskrivs närmare i längre fram i rapporten.

² Granskning av barn som far illa. ASN 2020–16077.

Genomförande och källor

Uppföljningens utgångspunkt är att den på sikt ska ge en samlad bild av förvaltningens arbete med samtliga placeringsformer för barn och unga. Uppföljningen ska ge underlag för att identifiera brister och behov av utveckling. Den bör bygga på följande:

- Bakgrundsuppgifter såsom volymer, könsfördelning och lagstöd, för pågående såväl som nya placeringar under året.
- Orsaker till att barnen placeras.
- Hur förvaltningen säkerställer att barnen får sina grundläggande behov avseende hälsa och skolgång tillgodosedda.
- Hur förvaltningen säkerställer förutsättningar för kontinuitet och stabilitet i vården, samt motverkar sammanbrott.
- Uppföljning av barnens situation efter avslutad placering.

Volymstatistik inhämtas från förvaltningens statistikverktyg Koll. De familjehemsplacerade barnen följs upp i en aggregerad verksamhetsuppföljning via enkäter till ansvariga socialsekreterare (så kallade barnsekreterare).

Två piloter avseende aggregerad verksamhetsuppföljning av jourhems- respektive institutionsplaceringar har genomförts under 2021. Piloterna är en del i ett påbörjat utvecklingsarbete gällande en likvärdig aggregerad verksamhetsuppföljning. Piloterna beskrivs närmare i avsnittet *Placerade barn*. Verksamhetsuppföljning av stödboendeplaceringar saknas i dagsläget men bör på sikt utvecklas.

Information inhämtas även från intern kontroll, egenkontroller och sammanställning av avvikelser som rör barn och unga i samhällsvård 2021.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har under flera år inhämtat de familjehemsplacerade barnens synpunkter kring sin vård och familjehemmens synpunkter samt önskemål om stöd och kompetensutveckling. Syftet är att kunna utveckla familjehemsvården och verka för att barnet får en god, stabil och trygg placering.

Förvaltningen har genomfört SKR:s nationella brukarundersökning 2021. Den har omfattat placerade barn och unga från och med 13 år, oavsett placeringsform. Förvaltningen har därför inte genomfört någon egen undersökning kring de familjehemsplacerade barnens synpunkter under 2021. Resultaten av brukarundersökningen presenteras i avsnittet *Barns och ungas synpunkter*.

Undersökningen av familjehemmens synpunkter är planerad att genomföras vartannat år. Nästa undersökning sker 2022.

Underlagen har analyserats tillsammans med representanter från verksamhetsområdet.

4. Placerade barn 2021

I detta avsnitt presenteras bakgrundsuppgifter om barn med pågående placeringar under året samt vissa fördjupade uppgifter kring de barn som har nyplacerats under året.

Urval och underlag

De olika placeringsformerna skiljer sig åt vad gäller innehåll, längd och karaktär. Underlaget avgränsas därför delvis olika.

De flesta som placeras utanför det egna hemmet är barn, det vill säga under 18 år. Ett antal unga är frivilligt placerade i familjehem efter 18-årsdagen, vanligtvis för att gå klart gymnasiet. Unga mellan 18 och 20 år kan även vårdas enligt LVU, om vården inleds innan den unge fyllt 20 år. Vården sker då oftast på institution.

Socialnämnden har ett särskilt ansvar för unga personer mellan 18–20 år trots att de juridiskt sett är vuxna. Denna grupp är att betrakta som särskilt skyddsvärd, vilket framkommer bland annat i lagstiftningen som reglerar placeringsformen stödboende för personer 16–20 år.³

Ovanstående medför en del frågor inför urvalet av vilka som ska inkluderas i förvaltningens uppföljning; barn upp till 18 år eller barn och unga upp till 20 år. Information om urval presenteras i de olika avsnitt som följer nedan.

Placeringar 2021

Volymstatistiken som presenteras för samtliga placeringsformer omfattar åldrarna 0–20 år. Vissa av barnen har haft mer än en placering under året och i olika placeringsformer. Samma barn kan därför återfinnas i mer än en kategori i de redovisade uppgifterna och diagrammen nedan.

Drygt 1200 barn och unga i åldrarna 0–20 år har varit placerade i någon form av samhällsvård under 2021 (jourhem, familjehem, institution eller stödboende). Det är ungefär lika många som

³ [Ny placeringsform, stödboende för barn och unga 16-20 år - meddelandeblad \(socialstyrelsen.se\)](#)

föregående år. Pojkarna är i majoritet bland placeringarna. Åldersfördelningen mellan grupperna 0–12 år respektive 13–17 år jämn. Dessa utgör ungefär 85 procent av de placerade barnen, resterande är mellan 18–20 år.

Jourhemsplaceringar

Antalet jourhemsplaceringar har minskat något under 2021. Könsfördelningen har varit jämn. Majoriteten av de barn och unga som varit jourhemsplacerade har varit i åldern 0–12 år. Drygt hälften av barnen har varit placerade enligt LVU, en oförändrad andel jämfört med 2020.

255 barn och unga har nyplacerats i jourhem, även det en liten minskning jämfört med 2020. Lite mer än hälften av de nya placeringarna har inletts enligt LVU.

Resultat från pilot avseende verksamhetsuppföljning

Förvaltningen har genomfört en pilot för att testa en modell för verksamhetsuppföljning av jourhemsplaceringar. Uppföljningen har genomförts genom enkäter som besvarats av handläggarna, på samma sätt som verksamhetsuppföljningen av familjehemsplaceringar.

Urvalet för piloten har varit barn i åldrarna 0–17 år som avslutat en placering under perioden juli–december 2021. Placeringen ska ha pågått en månad eller längre. Detta urval har omfattat 23 barn, som varit mellan 2–14 år. Underlaget är för litet för att slutsatser ska kunna dras för hela gruppen, men resultaten redovisas översiktligt nedan. Utvecklingsarbetet med aggregerad verksamhetsuppföljning fortsätter under 2022.

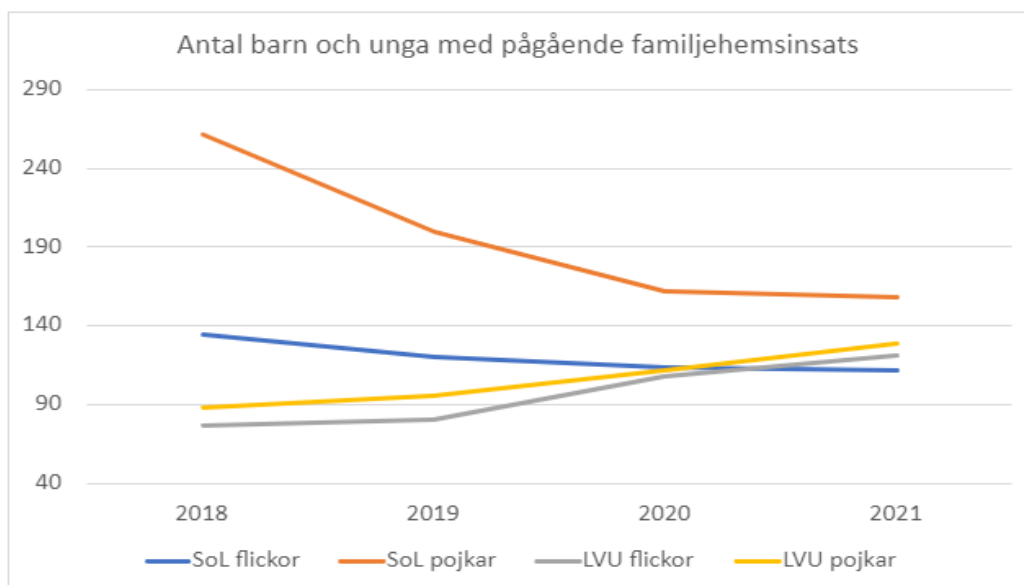
En översiktlig sammanfattning av ett urval av uppgifter från verksamhetsuppföljningen visar att:

- Hälften av placeringarna har skett med stöd av LVU
- Hälften av barnen har varit placerade i mer än 6 månader
- Planering för att flytta hem eller brist på familjehem anges som främsta anledningar till att placering pågått mer än 6 månader.
- Cirka 40 procent har flyttat hem efter avslutad placering, 40 procent till familjehem (främmande eller släkt) och resterande till institutionsplacering.

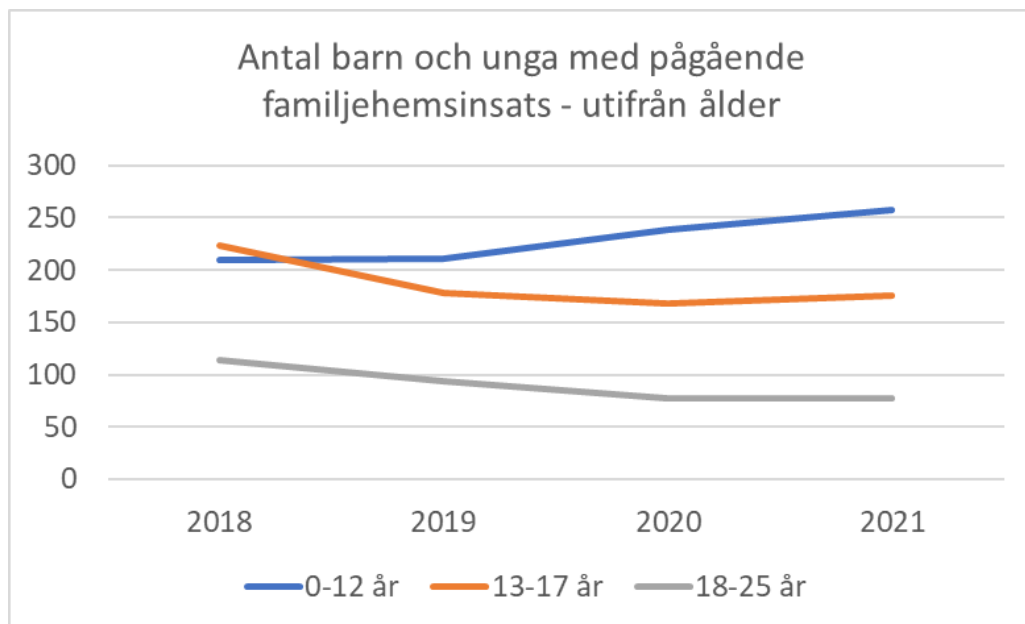
Familjehemsplaceringar

Under 2021 har drygt 500 barn och unga i åldrarna 0 – 20 år haft en pågående placerade i familjehem vilket är något fler än 2020. Antalet placerade barn och unga enligt SoL har minskat sedan 2018 vilket bedöms bero på att antalet familjehemsplacerade ensamkommande barn har minskat. Under de senaste två åren tycks utvecklingen ha börjat plana ut. Antalet pågående placeringar enligt LVU har varit högre 2021 jämfört med föregående år.

158 barn har nyplacerats i familjehem vilket är en minskning med cirka 16 procentenheter jämfört med 2020. Att de pågående placeringarna har ökat beror främst på att nya familjehemsplaceringar ökat 2020. Det ger avtryck i statistiken de kommande åren eftersom familjehemsplaceringar som regel är långvariga.

Åldersfördelningen hos de familjehemsplacerade barnen har förändrats något sedan 2018. De flesta är i åldrarna 0–12 och denna grupp har ökat från 38 till 51 procent. Åldersgruppen 13-17 år har minskat från 41 till 34 procent av de familjehemsplacerade barnen. Denna åldersgrupp har ökat något de senaste åren. Åldersgruppen 18-20 har minskat något.

Resultat av verksamhetsuppföljning

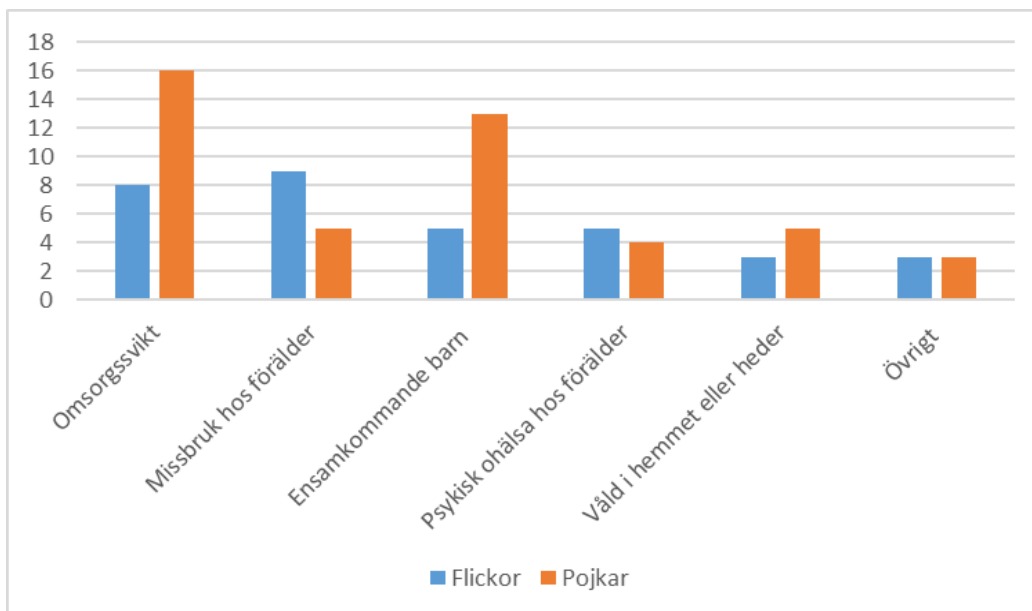
Den fördjupade verksamhetsuppföljningen av familjehemsplaceringar bygger på enkäter för varje placerat barn, som fylls i av ansvarig barnsekreterare. Verksamhetsuppföljningen av jour- och familjehemsplaceringar omfattar barn 0–18 år. Eftersom denna grupp är barn har socialtjänsten ett särskilt tungt vägande ansvar för vården. Uppföljningen omfattar såväl nya som pågående placeringar.

Underlaget från verksamhetsuppföljningen av barn med pågående placeringar 2021 omfattar 368 barn, vilket innebär ett bortfall med 102 barn i förhållande till det totala antalet placerade barn 0–18 år. Underlaget från uppföljningen av nyplacerade barn omfattar 79 barn vilket innebär ett bortfall med 71 barn. Den omorganisering som genomförts 2021 kan antas ha bidragit till en försämrad svarsfrekvens liksom att den funktion som samordnar och bevakar genomförandet av enkätundersökning varit frånvarande under insamlingsperioden. Avsaknaden av ersättare som kunnat ta över uppgiften antas ha medfört brister vad gäller stöd i hanterande samt otydlighet i ansvarsfrågan.

Orsaker till placering

Orsakerna till nyplaceringarna 2021 har framför allt utgjorts av sociala bakgrundsorsaker som *missbruk hos förälder* och *omsorgssvikt*. Barnen placeras ofta av flera samverkande orsaker vilket visar på komplexiteten i deras ursprungliga livssituation. Orsakerna skiljer sig åt mellan könen, men det ska noteras att det inte handlar om stora skillnader i antal individer.

Antal barn per placeringsorsak (n=79).

Nätverksarbete i samband med en ny placering

En fråga i verksamhetsuppföljningen av nyplacerade barn rör socialsekreterarnas arbete med att undersöka barnets nätverk inför placeringen. Syftet är att skapa ett samarbete med nätverket samt att undersöka om det finns resurser som kan vara ett alternativ till placering i en familj som barnet inte känner. Det regleras i SoL att socialtjänsten ska undersöka barnets släkt och nätverk inför en placering i familjehem vilket bygger på kunskap om att detta bidrar till att förebygga sammanbrott. Nätverksarbete som systematisk metod är under implementering i förvaltningen.

Nätverket har undersökts i 70 procent av fallen 2021. Uppföljningen ger inte någon information om orsakerna i de fall det inte har gjorts.

Vårdnadsöverflyttningar

För att skapa bättre möjligheter för kontinuitet och trygghet i vården finns bestämmelser om att överflyttning av vårdnaden till familjehemsföräldrarna ska övervägas när barnet varit placerat i tre år. En lagrådsremiss har föreslagit att denna tid ska kortas ned till två år.⁴

I verksamhetsuppföljningen av familjehemsplacerade barn efterfrågas om barnets vårdnad blivit överflyttad under året. Av de 368 barnen i underlaget 2021 har 11 barn fått vårdnaden överflyttad. Könsfördelningen bland dessa är jämn.

Av de 357 barn där svaret varit nej har 126 barn varit placerade mer än tre år. En rad olika orsaker uppges som förklaring. Den vanligaste orsaken som uppgivits är att det inte varit aktuellt eller lämpligt, exempelvis på grund av stort stödbehov eller relationen med de biologiska föräldrarna. För omkring en femtedel har det pågått en process kring vårdnadsöverflyttning. Andra orsaker har varit att barnet eller familjehemmet ställt sig negativa till en överflyttning, att barnet varit över 18 år eller att det finns möjlighet till hemflytt.

Mötesfrekvens

Handläggaren ska noga följa barnets vård. En förutsättning är att träffa barnet regelbundet, och att som huvudregel träffa barnet enskilt. Enligt förvaltningens riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga ska handläggaren träffa det placerade barnet fyra gånger år om det inte bedöms vara obehövt.

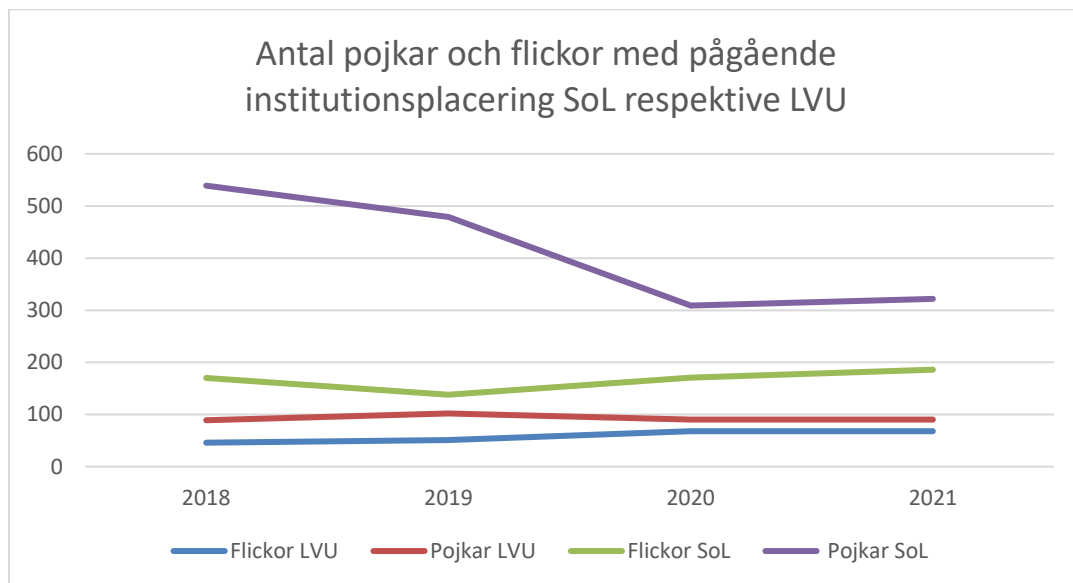
76 procent av barnen med pågående placeringar under 2021 har haft fyra möten eller fler, vilket är en ökning jämfört med 2020 då denna andel var 63 procent.

⁴ [Barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/09/20200914110000)

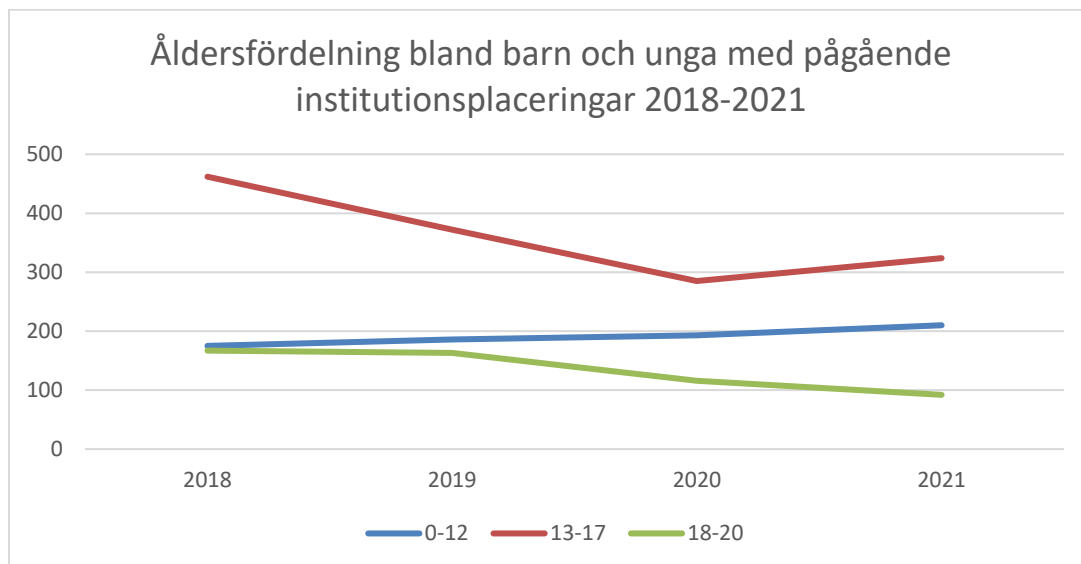
Institutionsplaceringar

Under 2021 har 625 barn och unga 0–20 år haft en pågående placering på institution, vilket är ungefär samma som 2020. Exkluderas de ensamkommande barnen har antalet ökat med 10 procent.

Knappt 40 procent av de placerade har varit flickor. Könsfördelningen har jämnats ut något under de senaste åren vilket bedöms bero på att antalet ensamkommande barn, som till största del varit pojkar, har minskat.

Hälften av de institutionsplacerade barnen 2021 har varit mellan 13–17 år. Andelen i denna åldersgrupp har ökat något, vilket framgår av diagrammet nedan.

Typ av institution

Placering på institution i förvaltningens egen regi ska alltid övervägas i första hand. Ungdomar med normbrytande beteende utgör en betydande andel av de institutionsplacerade barnen. För denna grupp finns det ofta faktorer som gör att ungdomen kan behöva vård på en institution på annan ort, och i högre utsträckning även på SIS särskilda ungdomshem.

Placeringar på institutioner i egen regi har minskat sedan 2018 vilket kan antas bero på det minskande antalet ensamkommande barn och unga som oftare varit placerad i egen regi. En liten ökning har skett 2021. Andelen placeringar i privat regi har varit oförändrad. Hälften av de placerade barnen har fått vård på institution i privat regi 2021.

Anledning till placering

Piloten avseende verksamhetsuppföljning har inte omfattat uppgifter om vilka behov som föranlett institutionsplaceringarna. Detta eftersom det beslutats att piloten skulle bygga på styrkortet för institutionsplaceringar i dess befintliga form, där denna uppgift inte funnits med.

Bland barn och unga som vårdas i HVB med stöd av LVU är risker till följd av eget beteende vanliga, såsom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller annat socialt

nedbrytande beteende. Barn och unga som vårdas i HVB har ofta också andra behov av vård eller stöd för sin hälsa och utveckling än de som anges i LVU och som socialtjänsten arbetar med.⁵

Vården behöver omfatta flera olika aspekter av barnets eller den unges liv utöver det normbrytande beteendet; relationer till föräldrar och socialt nätverk, skola eller sysselsättning, hälsa och fritid.

Resultat från pilot avseende verksamhetsuppföljning

Förvaltningen har genomfört en pilot för att testa en modell för verksamhetsuppföljning av institutionsplaceringar. Piloten bygger på uppgifter från de styrkort som är under implementering.

Urvalet för piloten har varit barn och unga i åldrarna 13–20 år som avslutat en institutionsplacering under perioden juli-december 2021. Placeringen ska ha pågått två månader eller längre. Att unga 18–20 år inkluderas motiveras med att de flesta i denna grupp vårdas på institution och relativt ofta med stöd av LVU, som ålägger socialtjänsten ett särskilt ansvar för vården.

Merparten av de som är under 13 år och vårdas på institution placeras tillsammans med sin vårdnadshavare. Placeringen har då annan karaktär och innehåll. Därför har denna grupp inte prioriterats i detta skede av utvecklingen av verksamhetsuppföljning.

Urvalet har resulterat i 24 barn och unga. Underlaget är för litet för att slutsatser ska kunna dras för hela gruppen. Utvecklingsarbetet med aggregerad verksamhetsuppföljning fortsätter under 2022.

En sammanfattning av ett urval av uppgifter från verksamhetsuppföljningen visar att:

- Ungefär två tredjedelar har varit pojkar.
- Vårdplan har funnits i samtliga ärenden.
- Fler än hälften av barnen har fått eller väntar på hälsoundersökning. Läs mer under avsnittet *Hälsa och skolgång*.
- Något fler än hälften har bedömts nå målen i skolan. Läs mer under avsnittet *Hälsa och skolgång*.
- Barnet och socialsekreteraren har haft tät kontakt i fler än hälften av ärendena (varannan månad eller oftare).

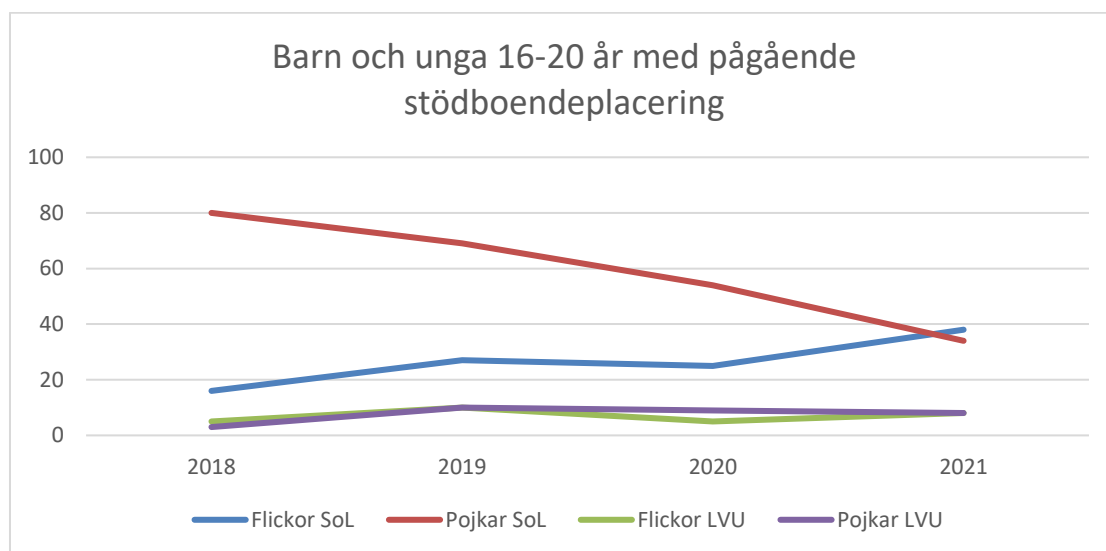
⁵ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-2-12.pdf>

Piloten har visat att uppgifterna från styrkortet ger kunskap om de placerade barnens vård. Urvalet behöver utökas så att underlaget kan bli mer representativt. Frågeställningar i styrkortet behöver justeras. Det krävs en tydlig styrning och uppföljning av chefer för att säkerställa följsamheten i implementeringen av såväl styrkort som verksamhetsuppföljning.

Från och med 2022 kommer samtliga barn som avslutat institutionsplaceringar som pågått mer än två månader att omfattas av uppföljningen.

Stödboendeplaceringar

Under 2021 har 84 barn och unga mellan 16–20 år varit placerade i stödboende vilket är ungefär lika många som 2020. De senaste åren har stödboendeplaceringarna minskat något. Andelen flickor har ökat även om majoriteten är pojkar. En fjärdedel av barnen har varit under 18 år.

Placeringar ska i första hand ske i förvaltningens egna stödboenden. Förvaltningen har ökat antalet platser i egen regi de senaste åren och fortsätter arbetet med att se över och förbättra såväl tillgången som kvaliteten i insatsen. Andelen placeringar i egen regi har ökat successivt till 40 procent 2021. 2020 var knappt en femtedel placerade i privat regi.

Förutom förvaltningens inriktning samt utökandet av antalet platser i egen regi påverkas utvecklingen sannolikt av det minskande antalet ensamkommande barn, som initialt var en central målgrupp när stödboende som placeringsform inrättades. En del av dessa placerades i privat regi. En faktor som också kan ge avtryck i statistiken för de senaste åren är att

förvaltningen förtydligat rutinerna kring hur dessa placeringar ska registreras i verksamhetssystemet.

Kostnader för vården

Kostnaderna för jour- och familjehem ökade med nästan 30 procent 2021. Kostnaderna för vård på externa HVB har i princip varit oförändrade.

Vad gäller vård på SIS särskilda ungdomshem har kostnaderna ökat med över 30 procent. Det är svårt att göra någon rättvisande jämförelse av kostnadsutvecklingen mellan 2020 och 2021 eftersom SIS avgifter var subventionerade under halva 2020 men inte 2021. 2022 är avgifterna återigen subventionerade under hela året.

Mer information om budget och kostnader 2021 finns i rapporten *Årsanalys 2021*.⁶

5. Hälsa och skolgång

Hälsa och skolgång är särskilt angelägna områden för placerade barns liv och utveckling. Forskning visar att det finns brister avseende dessa områden för placerade barn⁷. Som grupp betraktat har de sämre fysisk och psykisk hälsa än andra barn. Skolgången är den främsta skyddsfaktorn med stor betydelse för en mängd livsvillkor på både kort och lång sikt.

Socialtjänsten ska särskilt noga följa det placerade barnets hälsa och skolgång. Samverkan i förhållande till de placerade barnens hälsa och skolgång är viktig genom hela vårdkedjan; inför, under och efter placeringen.

De familjehemsplacerade barnens hälsa och skolgång har kontinuerligt följts upp de senaste tio åren. I piloten för uppföljning av institutionsplaceringar 2021 har hälsa och skolgång ingått.

⁶ [Årsanalys 2021 \(sharepoint.com\)](#)

⁷ Hjern, A. & Vinnerljung, B. (2002) "Healthcare for children in foster and residential care" i Acta Paediatrica 91: 153-154, Vinnerljung, B., Hjern, A. & Lindblad, F. (2006) "Suicide attempts and severe psychiatric morbidity among former child welfare clients, a national cohort study" i Journal of Child Psychology and Psychiatry 47:7 pp 723-733.

Hälsa

Socialtjänsten ansvar i förhållande till placerade barns hälsa

Socialnämnden är skyldig att underrätta hälso- och sjukvården om att ett barn ska placeras och därmed har behov av en hälsoundersökning. Hälso- och sjukvården är skyldiga att erbjuda dessa barn en hälsoundersökning⁸. I hälsoundersökningen ingår även tandstatus, men denna behöver socialtjänsten begära separat av tandläkare då den inte utförs av Barnkliniken.

I Region Skåne finns upprättade rutiner och stöddokument för samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården kring hälsoundersökningar. Region Skåne har implementerat ett vårdprogram för hälsoundersökningar under 2021.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens kärnprocess för barn och unga informerar om aktuella rutiner och länkar till Region Skånes informationssida. Information om hälsoundersökningar ingår i förvaltningens kompetensutveckling för nyanställda.

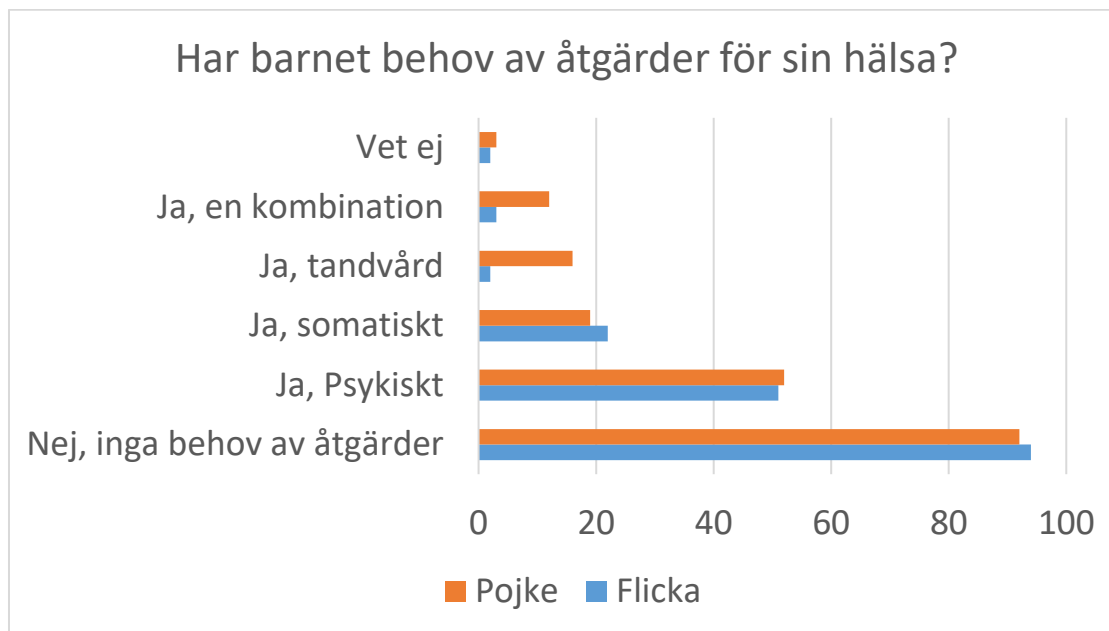
Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har kontinuerliga samverkansmöten med representanter från hälso- och sjukvården för att följa upp och förbättra samverkan och gemensamma rutiner.

Familjehemsplaceringar

Närmare 90 procent av barnen har fått en hälsoundersökning och en undersökning av sin tandstatus, vilket är ungefär lika många som föregående år. En förbättring av andelen barn som undersökts såväl kring hälsa som kognitiv förmåga har skett under de senaste åren.

Tabellen nedan visar barnens behov av åtgärder 2021. Ungefär hälften av barnen har haft behov av åtgärder kring sin hälsa. Psykiska hälsoproblem framkommer något oftare än fysiska.

⁸ [Hälsoundersökning på begäran av socialnämnd - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](https://www.skane.se/om-skane/halsa/halsoundersokning-pa-begaran-av-socialnamnd)

Institutionsplaceringar

Av de 24 individer som utgör underlaget i piloten för verksamhetsuppföljning har drygt hälften antingen remitterats till eller fått en hälsoundersökning. Ungefär en tredjedel har haft behov av åtgärder för sin hälsa. Barnets hälsobehov har i de flesta ärenden följts upp under placeringen. Uppföljningen omfattar huruvida samordnad individuell plan (SIP) har upprättats. Verksamheten bedömer att SIP-möten äger rum i en stor andel av placeringarna men i uppföljningen framkommer att planer upprättats i ett fåtal av de ärenden som ingår i underlaget. För samtliga uppgifter gäller att antalet barn och unga i verksamhetsuppföljningen är för litet för att slutsatser ska kunna dras för hela målgruppen.

Andelen hälsoundersökta barn har varit omkring 30–40 procent i de uppföljningar som gjorts tidigare. Det finns en del försvårande omständigheter kring institutionsplaceringar. De är oftare kortvariga och en undersökning hinner inte alltid genomföras innan placeringen avslutas. Placering sker oftare på andra orter än Malmö och samverkan med hälso- och sjukvården försvåras av såväl avstånden som att rutiner och förutsättningar varierar i landets regioner.

Det finns behov av fortsatt arbete med att implementera rutinerna för hälsoundersökningar inklusive tandvårdsundersökning.

Skolgång

Socialtjänstens ansvar i förhållande till placerade barns skola

Barnets måluppfyllelse är skolans ansvar medan socialtjänsten ska verka för att barnens behov tillgodoses och att förutsättningar finns för att främja en fungerade skolgång. Innan barn placeras har många av dem levt under svåra förhållanden som ofta haft en negativ påverkan på deras skolresultat.

Skolan gör en pedagogisk bedömning och en bedömning av barnets måluppfyllelse. De barn som inte når målen kan behöva en kognitiv bedömning av skolan. Socialtjänsten ska efterfråga information om resultat av bedömningar eller utredningar för att kunna följa barnets behov. Om barnet behöver byta skola ska socialtjänsten bevaka att det sker utan avbrott samt att pedagogisk överlämning görs.

Samverkan kring familjehemsplacerade barns skolgång sker huvudsakligen genom Skolfam, en evidensbaserad insats för att stödja familjehemsplacerade barns skolgång.

För institutionsplacerade barn sker samverkan mellan socialtjänst, skola och institution i enlighet med de förvaltningsövergripande rutinerna om samverkan för en obruten skolgång.⁹

Eftersom skolan har huvudansvaret för barnens skolresultat är det inte möjligt att dra slutsatser om socialtjänstens insatser enbart baserat på barnens skolresultat. Hur länge barnet varit placerat och fått tillgång till stöd från exempelvis Skolfam är några faktorer som påverkar.

Familjehemsplacerade barn

2021 har drygt hälften av alla familjehemsplacerade barn nått målen i skolan, vilket är något lägre än 2020. En förklaring kan vara pandemins påverkan på barns skolgång, som inte bara påverkat placerade barn. Flickorna lyckas bättre i skolan.

Tabellen nedan visar barnens skolresultat 2021. Skillnaden mellan måluppfyllelse för nyplacerade barn och barn med pågående placering visar att det sker en förbättring i skolresultaten efter att

⁹ <https://cityofmalmo.omniacloud.net/komin/verksamhet/pedagogisk-verksamhet/undervisning/obruten-skolgang-for-barn-som-placeras>

barnet blivit placerat. Barn med Skolfam får något bättre resultat jämfört med hela gruppen, i synnerhet flickorna.

	Flickor	Pojkar	Samtliga
Samtliga barn i skolålder	63%	48%	55%
Barn med Skolfam-insats	75%	52%	63%
Nyplacerade barn i skolålder	42%	34%	38%

Skolfam har utökats under de senaste två åren, med en dubbling av antalet team. Majoriteten av barnen har därför haft insatsen kortare tid än två år, vilket medför att den ännu inte hunnit ge effekt. Insatsen är långsiktig och det tar tid att gå igenom alla moment.

Förvaltningen följer Skolfams resultat vad gäller barnens gymnasiebehörighet. Under 2019–2021 har 20 barn med Skolfam-insats gått ut årskurs 9; 11 flickor och 9 pojkar. 14 barn (70 procent) har nått gymnasiebehörighet direkt efter årskurs 9. Efter ett kompletterande år har 16 barn (80 procent) fått gymnasiebehörighet. De mest aktuella nationella siffrorna vad gäller behörighet till gymnasiet för placerade barn är från 2016, då andelen uppgick till 56 procent.

Resultaten kan också jämföras med 2021 års nationella siffror för Skolfam, där 75 procent av barnen fått gymnasiebehörighet direkt och 85 procent efter ett kompletterande år. En anledning till att Skolfam i Malmö ligger under riksgenomsnittet kan vara en större andel barn med annan språkbakgrund än svenska.

Det bör uppmärksammas att då det är ett relativt litet antal barn som ingår i underlaget har en individs resultat stor påverkan på statistiken. Även barn som inte nått gymnasiebehörighet kan ha gjort stora framsteg som har stor betydelse för dem.

Institutionsplacerade barn

Antalet barn och unga i underlaget från verksamhetsuppföljningen är för litet för att det ska vara möjligt att dra några slutsatser för hela målgruppen. Av de 24 individerna har drygt hälften bedömts nå målen i skolen. Barnets skolgång har i de flesta fall följts upp under placeringen.

Av samma skäl som i frågan om hälsoundersökningarna finns det försvårande omständigheter kring skolgången vid institutionsplacering. Placeringen behöver oftare ske på annan ort vilket medför ett avbrott i skolgången på barnets hemskola. Skolgången kan i vissa fall tillgodoses på institutionen, i andra fall av en skola på orten där institutionen ligger. Institutionsplaceringar är som regel mer kortvariga vilket medför utmaningar vad gäller att skapa stabilitet kring skolgången.

En uppföljning 2021 i berörda verksamheter inom förvaltningen har visat att rutinerna kring samverkan för obruten skolgång 2021 överlag har varit kända och att de i huvudsak har följts i de fall där de var tillämpliga. Det har också visat sig finnas svårigheter att följa rutinen vid placeringar utanför Malmö och dess närkommuner och det främst vad gäller ansvarsfördelningsfrågor. En ny uppföljning i samarbete med grundskoleförvaltningen planeras genomföras 2022. Det finns kontinuerliga behov av att förtydliga rutinerna samt att se över vilket stöd som medarbetarna behöver för att följa dem.

6. Sammanbrott i vården

Sammanbrott innebär att en placering oplanerat avbryts och att barnet eller den unge omplaceras i annan dygnsvård. Sammanbrott ingår i verksamhetsuppföljningen av familjehemsplaceringar.

God information och kontinuerlig kontakt mellan socialtjänsten, barnet, biologiskt nätverk och familjehem eller institution är en förutsättning för en bra placering. Barnets delaktighet och upplevelse av sammanhang motverkar sammanbrott och avbrott i vården.

Stabilitet och kontinuitet i vården är lika viktigt för barn som placeras på institution. Oplanerade förändringar eller avbrott förekommer även bland institutionsplaceringar. Det finns behov av att tydliggöra begreppet sammanbrott och öka kunskaperna om hur man förebygger dem i förhållande till denna placeringsform.

Den aggregerade uppföljningen av sammanbrott omfattar faktorer av betydelse för vårdens kontinuitet och stabilitet. Piloten för verksamhetsuppföljning av institutionsplaceringar omfattar också några av dessa, exempelvis mötesfrekvens och nätverksarbete, vilka redovisats i avsnittet *Placerade barn 2021*.

Förvaltningen arbetar med att säkerställa att sammanbrott i familjehemsplaceringar rapporteras som kvalitetsavvikelse på ett enhetligt sätt. Under 2021 har förvaltningen arbetat med att analysera ärenden där sammanbrott ägt rum, i syfte att öka kunskaperna om hur de ska förebyggas.

Familjehemsplaceringar

Antalet sammanbrott som följs av annan dygnsvård har 2019–2020 minskat från jämförelsevis höga nivåer 2017–2018. För 2021 saknas uppgifter om totalt antal sammanbrott. 17 sammanbrott har rapporterats in i verksamhetsuppföljningen. Verksamheten uppger att fler sammanbrott har ägt rum, men dessa finns inte i enkätunderlaget. Det har inte gått att ta fram tillförlitliga uppgifter om det faktiska antalet.

Den omorganisering som genomförts 2021 kan antas ha bidragit till en försämrad svarsfrekvens. Vidare har den funktion som samordnar genomförandet av enkätuppföljningen varit frånvarande under insamlingsperioden. Avsaknaden av ersättare som kunnat ta över uppgiften antas ha medfört brister vad gäller stöd i hanterande samt otydlighet i ansvarsfrågan. En sammanfattning av resultaten baserat på de 17 inrapporterade fallen visar att:

- Drygt hälften har varit pojkar och hälften flickor.
- En tredjedel har varit placerade tidigare.
- Drygt hälften har blivit placerade i sitt nuvarande familjehem under 2020 eller 2021.
- I 60 procent av fallen har familjehemmet eller familjehemmet i samråd socialtjänsten tagit initiativ till att bryta placeringen.
- Drygt hälften av barnen har haft mer än en handläggare sedan placering i hemmet där sammanbrottet skedde.
- Ca 40 procent har flyttat till institution (HVB eller SIS) efter sammanbrott och nästan hälften till annat jour- eller familjehem.

Orsaker till sammanbrott

I uppföljningen anges orsak till sammanbrott. I ungefär hälften av de inrapporterade fallen har sammanbrottet bedömts bero på familjehemmets bristande resurser. I en fjärdedel har orsaken bedömts vara barnets beteende. I resterande fall rapporteras olika orsaker som inte går att sammanställa till en kategori.

I två tredjedelar av fallen har det skett förändringar i familjehemmet som bedömts påverka placeringen, exempelvis separation, flytt och dödsfall.

Sammanbrott sker oftare i så kallade främmande familjehem – det vill säga familjehem som barnet inte har en relation till innan placeringen.

Kontinuitet i kontakten med handläggare

Mötesfrekvensen har betydelse för barnets tillit till sin handläggare, uppföljning, insyn och kvalitetssäkring av vården och har en stabiliserande effekt på placeringen.

Majoriteten av barnen som varit med om ett sammanbrott har träffat sin socialsekreterare fyra gånger eller fler under året. Möjligheterna till fysiska möten med barnen bedöms ha påverkats negativt under pandemin. Telefonsamtal och digitala kontakter har till viss del ersatt fysiska möten.

Med tanke på att placeringen ofta enbart pågått under ett till två år behöver den höga andelen som bytt handläggare uppmärksammas. Återkommande byte av handläggare påverkar sannolikt det placerade barnets upplevelse av vården och kan ha betydelse när det gäller risken för sammanbrott.

Institutionsplaceringar

Det saknas uppgifter om antal sammanbrott i institutionsplaceringar, då det inte genomförts någon verksamhetsuppföljning kring området. Uppföljningen avseende sammanbrott bör utvecklas.

I verksamhetssystemet registreras avslutade institutionsplaceringar med någon av följande avslutsorsaker; *fullföljd*, *ej fullföljd*, *övriga orsaker* samt *avliden*. Vad som avses med en fullföljd respektive ej fullföljd placering är inte tydligt definierat och det kan tolkas olika av handläggarna.

Avslutsorsaken *ej fullföljd* kan antas ange att placeringens avslut i något avseende avbrutits tidigare än vad som varit planerat. Definitionerna avseende avslutsorsaker behöver tydliggöras. Resultaten vad gäller ej fullföljda placeringar kan inte antas motsvara antal sammanbrott, enligt den vedertagna definitionen.

Fullföljda respektive ej fullföljda placeringar

2018 har hälften av de placerade barnen fullföljt sina placeringar. 2021 har motsvarande andel varit 57 procent, vilket är en liten minskning jämfört med 2020 då 65 procent har bedömts fullfölja placeringen. Trefjärdedelar av flickorna har fullföljt sina placeringar 2021, medan knappt hälften av pojkarna fullföljt sina. Könsskillnaderna har ökat jämfört med 2020.

Vid en undersökning av hur fördelningen *fullföljda/ ej fullföljda* skiljer sig åt mellan ensamkommande barn respektive barn som placeras utifrån social problematik framkommer att en större andel av de ensamkommande barnen inte har fullföljt sin placering.

7. Barns åsikter och delaktighet

Barns delaktighet i sin egen vård är nödvändig för att socialtjänsten ska kunna få den kunskap om barnet som behövs för att kunna bidra med rätt stöd.

Vårdanalys har i sin rapport *Fatta läget*¹⁰ belyst att en ändamålsenlig uppföljning av individer och verksamheter behöver inkludera uppgifter om individernas problem och behov, insatser och resultat.

Barn från 13 år har varit målgrupp för SKR:s nationella brukarundersökning, som omfattat barn i utredning, öppenvård samt placering. Svarsfrekvensen 2021 har varit låg, vilket gör att några slutsatser för hela gruppen placerade barn inte kan dras. En sammanfattning av de placerade barnens synpunkter visar att:

- Familjehemsplacerade barn är mer nöjda än barn och unga på institution och stödboende. De är minst nöjda med stödet kring fritid.
- Ungdomar på institution är mindre nöjda 2021 jämfört med 2020. Pojkarna är mer positiva än flickorna.
- Både pojkar och flickor på institution är övervägande nöjda med stödet de får kring hälso- och sjukvårdsbehov, men mindre nöjda med stödet kring skolgången.
- Ungdomar i stödboende är mer nöjda med stödet de fått 2021 jämfört med 2020.

Det som framkommer i brukarundersökningen går i linje med resultaten från andra undersökningar. IVO:s nationella enkätundersökning med barn och unga placerade på institution eller i stödboende under 2020¹¹ har visat att de flesta har känt sig trygga och tyckt att de får god vård och behandling. Barn och unga i stödboende har varit mer nöjda än de som varit placerade på HVB eller SIS särskilda ungdomshem. Flickorna är mindre nöjda och känner sig mer otrygga än pojkarna, särskilt vid placering på SIS.

Att vårdas utanför hemmet är alltid en ingripande åtgärd, men institution som vårdform ger inte samma hemliknande miljö som andra placeringsformer. Dessa barn är som regel äldre än de som placeras i familjehem, vilket ger ett större behov av självständighet. De har också i högre utsträckning en egen problematik vilket kan försvåra relationer och samarbete.

Förvaltningen har under 2021 genomfört en undersökning genom metoden tjänstedesign. Ett antal ungdomar och vårdnadshavare som genomgått utredningar inom socialtjänsten

¹⁰ Vårdanalys, 2018. *Fatta läget*. Om systematisk uppföljning för den sociala dygnsvården för barn och unga.

¹¹ https://www.ivo.se/globalassets/dokument/publicerat/rapporter/rapporter-2021/ivo_vhis-2020.pdf

har fått lämna sina synpunkter om vad som fungerat bra och mindre bra. Utifrån synpunkterna har förvaltningen tagit fram ett förslag på en modell som testas under 2022. Syftet är att öka delaktigheten och göra kontakten med socialtjänsten mer begriplig och trygg. Det berör även ungdomar vars utredningar resulterar i en placering.

8. Systematiskt kvalitetsarbete 2021; intern kontroll, egenkontroller och avvikelser avseende placerade barn

Intern kontroll

Två granskningar har genomförts 2021 som rör familjehemsplacerade barn. Resultaten har rapporterats i *Uppföljning av internkontrollplan 2021 – tertial 2*. Utifrån granskningsresultatet har följande åtgärder föreslagits:

Interna insatser riktat till föräldrar

- Samordna stödet till föräldrar med placerade barn. Samma hjälp ska erbjudas oavsett var i Malmö föräldrarna bor.
- Säkerställ samverkan mellan familjehemsvården och avdelning för insatser så att befintliga öppenvårdsinsatser används.
- Verka för att Umgåsens resurser utökas och att stödet kan erbjudas till alla föräldrar med placerade barn.
- Verka för att nätverksmöten fortsätter att användas inom familjehemsvården.

Resultatet rapporteras i *Uppföljning av internkontrollplan 2022 – tertial 1* i maj 2022.

Granskning av vårdnadsöverflyttningar

- Verka för att minska väntetiden för handlägningsprocessen inom familjerätten.
- Klargöra vilket stöd som placeringskommunen kan erbjuda familjehemsföräldrar även efter vårdnadsöverflyttning.
- Fortsätta pågående arbete med att ge stöd till umgänge mellan biologiska föräldrar och barn. I förlängningen kan det förbättra och stabilisera situationen så att fler vårdnadsöverflyttningar kan komma till stånd.

Resultaten ska rapporteras i aktuell uppföljning, vilket följer nedan.

Resultat av åtgärder gällande vårdnadsöverflyttningar

Verka för att minska väntetiden för handlägningsprocessen inom familjerätten

- En utredning inom familjerätten pågår i ungefär fyra månader. När utredningen är klar kan familjerätten inte påverka resterande handläggningstid innan en dom fastställs. Familjerättens utredning ska upp till nämnden för beslut vilket kan dröja upp till en månad. En åtgärd har varit en tydligare tidsram för förvaltningens jurister att ta ärendet vidare till Tingsrätten.
- Resurser har styrts om så att fler handläggare på familjerätten arbetar med vårdnadsöverflyttningar.
- Ansvariga chefer arbetar med frågan om arvodering till ställföreträdare där barnet bor i annan kommun. Ställföreträdare är svåra att rekrytera då ersättning inte utgår i nuläget.
- Informations-, utbildnings- och samverkansinsatser är initierade mellan familjerätten och de geografiska områdena.

Klargöra vilket stöd som placeringskommunen kan erbjuda familjehemsföräldrar även efter vårdnadsöverflyttning

I granskningen framkom att ett hinder för vårdnadsöverflyttningar kunde vara att barnets nya vårdnadshavare inte längre får tillgång till placeringskommunens insatser och stöd. Visst stöd ges om det begärs men i granskningen framstod det som otydligt vad det kunde bestå i.

- Familjehemsvården bistår vårdnadsöverflyttade med råd och stöd samt arvode och omkostnader. Gällande handledning och juridiskt stöd i rättsprocesser är detta inte en fråga som nämnden avser att driva i nuläget.

Fortsätta arbetet med att ge stöd till umgänge mellan biologiska föräldrar och barn, i syfte att förbättra och stabilisera situationen så att fler vårdnadsöverflyttningar kan komma till stånd.

Våren 2021 har *föräldrastötten* startat, en verksamhet som riktar sig till föräldrar vars barn är placerade utanför hemmet enligt SoL eller LVU. Insatsen erbjuder föräldrar individuellt stöd samt klargöranden kring juridik och handläggning. Målsättningen är ökad trygghet för barnet, minskat individuellt lidande för föräldern och bättre förutsättningar att fungera som förälder på avstånd.

- Beslut har fattats att verksamheten permanentas 2022 och utökas med ytterligare en tjänst i början på 2022.
- En kartläggning har genomförts avseende vilka behov av stöd i umgänget som finns inom avdelning IFO Utredning. Förvaltningen kommer under 2022 att arbeta med frågan om hur resurser och insatser ska organiseras för att tillgodose de samlade behoven.

Avvikelser och lex Sarah-utredningar

Nedan följer en sammanfattning av de synpunkter och avvikelser som inkommit och som berör barn i samhällsvård, antingen direkt i insats, i handläggningen av dess ärende eller i handläggningen avseende uppdragstagare såsom jourhem och familjehem. Mer information om förvaltningens systematiska kvalitetsarbete 2021 finns i rapporten *Kvalitetsberättelse 2021*.¹²

Externa synpunkter

Ett tiotal externa synpunkter har inkommit, framför allt från klienter och anhöriga. Synpunkterna rör i huvudsak handläggning och beslutsfattande samt utförande av insatser där de klagande är missnöjda med familjehem, jourhem och HVB av olika anledningar.

Kvalitetsavvikelser och Lex Sarah

Omkring 50 rapporter har inkommit. Majoriteten avser rättssäkerhet och handläggning, exempelvis att handläggningsfrister missats, brister i kommunikering till vårdnadshavare gällande beslut och överklagande. En femtedel avser händelser på förvaltningens egna institutioner. Ett antal rapporter rör brister i samverkan och samordning mellan handläggare inom förvaltningen.

19 rapporter har utretts som lex Sarah. Majoriteten av dem har avsett rättssäkerhet, handläggning och sekretess. Några rapporter har rört brister i information om viktiga händelser. Ett mindre antal rapporter avsåg utförande av insats, exempelvis otrygghet och bristande säkerhet på HVB.

Vidtagna åtgärder

- Information till enskilda brukare.
- Information till medarbetare – enskilt eller i arbetsgrupp.
- Uppdatering/implementering av rutiner.
- Utveckling av intern information.

¹² ASN 2021-15399

Egenkontroller

Förvaltningen har inte genomfört några systematiska egenkontroller inom området, utöver de piloter kring verksamhetsuppföljning av jourhems- och institutionsplaceringar som redan nämnts.

9. Utvecklingsarbete 2021

I uppföljningen av barn och unga i samhällsvård 2020 har utvecklingsområden för 2021 redovisats. En sammanfattning av utvecklingsarbetets resultat redovisas nedan.

Jourhemsplaceringar

Särskilda utvecklingsområden för jourhemsplaceringar har inte redovisats i förra årets uppföljningsrapport.

Förvaltningen har påbörjat implementeringen av styrkort för uppföljning av jourhemsplacerade barn. Som nämnts ovan har förvaltningen genomfört en pilot avseende verksamhetsuppföljning av jourhemsplaceringar.

Familjehemsplaceringar

- **Implementera metoden ”Mentorsfamiljer” i familjehemsvården**
Förvaltningen har arbetat med förberedelser inför implementering. Implementering startar 2022.
- **Fortsatt utveckling av stöd till biologiska föräldrar i familjehemsvården**
Förvaltningen har startat en ny verksamhet, föräldrastötten. Se mer information i avsnittet *Intern kontroll*.

- **Implementera kompetensprogram för familjehem**

Kompetensprogram har tagits fram och implementerats.

- **Genomföra insatser för att öka rekrytering av familjehem**

Förvaltningens rekryteringsinsatser har utvärderats och setts över för att bli mer effektiva, bland annat genom ett ökat fokus på digitala insatser på exempelvis sociala medier.

Institutionsplaceringar

- **Utveckla en modell för aggregerad uppföljning som omfattar alla placerade barn och unga**

En pilot har genomförts för att testa en modell för uppföljning av institutionsplaceringar. Resultaten har presenterats ovan under avsnittet *Institutionsplaceringar*.

- **Styrkort för institutionsplacerade barn och unga**

Implementeringen har startat hösten 2021.

- **Psykologresurs riktat till förvaltningens egna institutioner**

Ett projekt pågår i samverkan med barn- och ungdomspsykiatri i Region Skåne, riktat mot förvaltningens institutioner. Psykologen ger stöd till ungdomar samt handleder personal. Insatsen har utvärderats med positiva resultat.

Stödboendeplaceringar

Särskilda utvecklingsområden för stödboendeplaceringar har inte redovisats i förra årets uppföljning. Från och med 2021 har ungdomar och unga i stödboende tillgång till personal dygnet runt. Verksamheten har arbetat med att kunna ge individanpassat stöd till de placerade i samverkan med andra verksamheter i förvaltningen.

Samverkan har också skett i syfte att upprätta tydligare vård- och genomförandeplaner i fråga om bedömning av den unges självständighet och mognad, en viktig förutsättning vid en stödboendeplacering.

10. Utvecklingsområden 2022

Förvaltningen har i sin verksamhetsplanering för 2022 formulerat ett åtagande kring att förbättra stödet till barn i dygnsvård genom att:

- Fortsätta öka tillgången till Skolfam.
- Vidareutveckla interna stödinsatser till placerade barn och unga.
- Vidareutveckla interna stödinsatser till placerade barns föräldrar.
- Fortsätta implementera styrkort för jourhemsplacerade och institutionsplacerade barn och unga.

Andra åtgärder av betydelse är implementeringen av nätverksarbete samt *Signs of safety*.¹³ Båda dessa arbetsätt bidrar till att stärka samarbetet med nätverket kring barnet samt att göra säkrare bedömningar för att kunna sätta in rätt insatser i rätt tid.

Förutsättningarna för vården av jourhemsplacerade barn hänger samman med tillgången på familjehem. Bristen på familjehem gör att barnen behöver vistas längre i jourhem än vad som är avsett eller lagstadgat. Förvaltningen kommer att undersöka möjligheter att utveckla alternativa insatser till placering.

Med anledning av att personalomsättningen är hög och många medarbetare har arbetat relativt kort tid i rollen som socialsekreterare är det viktigt att säkerställa tydliga kärnprocesser och rutiner, samt att socialsekreterarna får rätt stöd att implementera dem.

Förvaltningen kommer att stärka stödet kring processen för placeringar på institution, genom funktioner som stödjer och samordnar matchning samt hanteringen av avtal med externa leverantörer.

Förvaltningen fortsätter att förbättra verksamheten på de egna institutionerna och stödboendena. Barn och unga 16–20 år som är placerade i stödboende i extern regi ska kunna få behovet tillgodosett i intern regi. De som är placerade på institution ska kunna få en efterföljande vård i förvaltningens stödboenden som en del i en vårdkedja. Tiden på institution ska vara så kort som möjligt.

Uppföljningen av familjemplaceringar visar att många av barnen har behov av åtgärder för sin psykiska hälsa. Detsamma kan antas gälla för institutionsplaceringar, baserat på den kunskap som finns hos exempelvis Socialstyrelsen.¹⁴ Väntetiderna till barn- och ungdomspsykiatriens insatser är

¹³ [What Is Signs of Safety? - Signs of Safety](#)

¹⁴ [Skolgång och hälsa - Kunskapsguiden](#)

långa. Väntetiden är som regel flera månader även till en hälsoundersökning för att klargöra barnets grundläggande hälsobehov.

Förutom att verka för att det individuella barnets behov tillgodoses behöver förvaltningen aktivt uppmärksamma behoven hos barn i samhällsvård i relevanta forum och sammanhang där samverkan sker med Region Skåne, exempelvis inom ramen för hälso- och sjukvårdsavtalet samt i den pågående omställningen till god och nära vård.¹⁵ Förbättringsarbetet gällande SIP behöver fortsätta, liksom arbetet med att förtydliga rutiner och ge socialsekreterarna rätt stöd i implementeringen.

Kunskaperna om institutionsvårdens effekter är överlag otillräcklig.¹⁶ Institutionsvården kan i sig medföra ökade risker för de placerade barnen. Förvaltningen behöver arbeta för att kunna genomföra en systematisk aggregerad verksamhetsuppföljning för att få ökad kunskap i syfte att utveckla den egna verksamheten och motverka sammanbrott. Kunskapen är också till nytta i samverkan med SIS och med Skånes kommuner som ansvarar för upphandling av HVB och stödboende.

Exempelvis rekommenderas insatsen behandlingsfamilj i såväl Socialstyrelsens kunskapsstöd som kunskapsunderlag från Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.¹⁷ Förvaltningen bör undersöka förutsättningarna för att pröva relevanta insatser som rekommenderas i de nationella kunskapsstöden.

Förvaltningen fortsätter att utveckla verksamhetsuppföljningen av jourhems- och institutionsplaceringar, vilket är ett långsiktigt arbete som kommer att ta tid. Att säkerställa genomförandet av den nationella brukarundersökningen, och vid behov kompletterande brukarundersökningar, är en viktig del i detta. Uppföljningarna syftar till att öka kunskaperna om barnens vård och om förbättringsbehov i verksamheten.

¹⁵ [Om god och nära vård - Kunskapsguiden](#)

¹⁶ <https://www.sbu.se/sv/publikationer/SBU-utvarderar/behandlingsfamiljer-for-ungdomar-med-allvarliga-beteendeproblem/>

¹⁷ [Rekommenderade insatser - Kunskapsguiden](#)